

Undertäckning i KPI

För information

Sammanfattning

I denna pm ges en kort beskrivning av undertäckningen i KPI, samt vilka områden som enheten framöver har som avsikt att prioritera för att utöka KPI:s täckningsgrad. Denna pm syftar dock inte till att presentera en total översyn av det befintliga produkturvalet eller täckningen av olika försäljningskanaler. Områden som enheten bedömer som prioriterade att inkludera i KPI, efter en genomgång av konsumenternas utgifter enligt Nationalräkenskaperna, är äldreomsorg och mäklartjänster. En genomgång av SCB-undersökningen Hushållens utgifter indikerar även att undertäckning kan finnas i utemöbler och inrikes paketresor.

1 Bakgrund och syfte

Den totala inhemska konsumtionen uppgick enligt Nationalräkenskaperna (NR) till 1677 miljarder kronor för år 2012, vilket ligger till grund för vägningstalen 2014. Samtidigt uppgick värdet som KPI-korgen beräknas utifrån till 1527 miljarder kronor. Det finns flera förklaringar till varför hela skillnaden på 151 miljarder kronor eller 9,0 procent inte kan betraktas som undertäckning i KPI.

Denna pm bygger på en liknande utredning som gjordes av Oscar Lundin år 2008. Syftet är att kortfattat beskriva skillnaden mellan NR:s belopp för hushållskonsumtion och de belopp som används vid beräkning av KPI:s varukorg. Vidare undersöks även produkter som enligt Hushållens utgifter (HUT) resulterar till undertäckning i KPI. En kortfattad beskrivning ges för de områden där skillnad finns och som därigenom potentiellt är undertäckning i KPI. Denna pm syftar dock inte till att presentera en total översyn av det befintliga produkturvalet eller täckningen av olika försäljningskanaler.

2 Skillnad mellan NR och KPI

Skillnad mellan NR och KPI	Belopp (miljarder kr)	Andel i ‰
NR, total inhemsk konsumtion	1677,36	1000
KPI, summa budgetbelopp	-1527,45	910,63
Undertäckning enligt specifikationen nedan	-150,75	89,87
Tillägg enligt specifikationen nedan	0,84	0,50
Öförklarad skillnad mellan NR och KPI, inkl. tilläggen	0,00	0,00

Specifikation av skillnad mellan NR och KPI	Belopp (miljarder kr)	Andel i ‰
04. Boende	50,96	30,38
05.62 Köpta hushållstjänster - RUT-avdrag år 2010	2,19	1,31
06.301 Patientavgift för sjukhusvård i offentlig och landstingsregi	1,05	0,63
06.302 Patientavgift för sjukhusvård i privat regi	0,55	0,33
07.245 Kapitaldel av bilförmån	8,13	4,85
09.15 Reparation av radio o TV	0,32	0,19
09.413 Personaldatorer (hem PC)	0,43	0,25
09.414 Kommunala musikskolan	0,30	0,18
10.141 Universitetsnivå (högskola), offentlig regi samt högskoleprov	0,04	0,02
12.402 Äldreomsorg	10,89	6,49
12.403 "Annan omsorg"	25,91	15,45
12.404 Individomsorg	0,71	0,42
12.51 Livförsäkring (pensionsförsäkring)	6,83	4,07
12.61 FISIM	21,08	12,57
12.62 Finansiella tjänster exkl. övriga provisioner som en del av banktjänster	16,50	9,84
12.703 Mäklartjänster	4,86	2,89
Summa	150,75	89,87

Specifikation av tillägg i KPI	Belopp (miljarder kr)	Andel i ‰
Tillägg till 07243 Broavgifter - Trängselskatt, belopp 2012	0,84	0,50

KPI:s och NR:s definitioner avseende privat/hushållskonsumtion skiljer sig åt på några punkter. Nedan följer en kort redogörelse över huruvida de i tabellen ovan specificerade grupperna bör betraktas som undertäckning i KPI eller om det är en diskrepans mellan KPI:s och NR:s synsätt. Vidare utförs en ytlig bedömning av möjligheten till inkludering i KPI för dessa grupper.

Den största skillnaden finns inom gruppen 04 boende och då i första hand för gruppen 04.x Egnahem: nyttjande av bostaden. Skillnaden grundar sig i att KPI:s vägningstal här beräknas utifrån en kostnadskalkyl, som är konsistent med sättet att betrakta boendekostnaderna i indexberäkningarna, medan NR:s metod tar sin grund i hyresekvivalentansatsen. Hyresekvivalentansatsen innebär att priset på egnahemsboende sätts lika med hyror i hyreshus (Berg et al. 1999). Denna metod används i flera länder i Europa och av USA. De 51

miljarder som skiljer mellan KPI och NR kan därför inte betraktas som en undertäckning utan bör istället ses som en diskrepans mellan hur boendekostnaderna definieras i KPI respektive NR.

Undertäckningen i 05.62 Köpta hushållstjänster avser RUT-avdraget och kan ses som en skattelättnad/subvention och tas således inte med i KPI.

06.301 patientavgift för sjukhusvård i offentlig- och landstingsregi samt 06.302 patientavgift för sjukhusvård i privat regi är att betrakta som undertäckning i KPI. Flera andra patientavgifter såsom patientavgift för läkararvode och tandläkararvode prismäts redan i KPI. Patientavgift för sjukhusvård vilket egentligen i mångt och mycket är avgift för sängplats och mat på sjukhus prismäts redan i HIKP så möjligheterna att införa detta i KPI bedöms som mycket goda. Frågan om att inkludera patientavgift för sjukhusvård har tidigare varit uppe i KPI-nämnden (möte nr. 208 den 29/11 2000). Bland synpunkterna då fanns frågan: vad det är för tjänst man egentligen vill prismäta? Sjukhusvård kan avse allt från bagatellfall till mycket komplicerade fall, men avgiften per dag är ändå lika. Avgiftens utveckling uttrycker då knappast om priset på vården ökar eller minskar. Ytterligare en synpunkt var att ett helhetsgrepp tillsammans med barn- och äldreomsorg vore lämpligt. Nämnden beslutade att frågan om sjukhusvård i KPI skulle utredas närmare vilket ännu inte har gjorts.

Tillägg till 07.243 Broavgifter – Trängselskatt, belopp 2012 avser det totala konsumtionsbeloppet för trängselavgiften i Stockholm. Konsumtionsbeloppet återfinns inte i NR och redovisas därför i tabellen som ett tillägg. I dagsläget prismäts trängselavgiften i både Stockholm och Göteborg.

07.245 bilförmåner delas upp i bränsleförmån, förmån för reservdelar och reparationer samt en kapitaldel. Beloppet för bränsleförmån och förmånen för reservdelar och reparationer omfördelas till underhåll och reparationer för fordon, reservdelar och tillbehör samt gruppen bränslen. Beloppet för kapitaldelen omfördelas däremot inte och blir därigenom undertäckning i KPI. En prismätning på området förefaller vid en första anblick inte helt okomplicerad men bör utredas närmare.

09.15 Reparation av radio och TV har tidigare prismätts men togs bort från och med 2008 eftersom konsumenter i allt lägre omfattning servar radio och TV. Eventuellt skulle reparation av dator kunna prismätas här istället.

09.413 personaldatorer (hem PC) behandlas i NR som hushållskonsumtion och borde i konsekvens med detta ses som privatkonsumtion vid beräkningen av KPI:s vägningstal. Frågan har tidigare varit uppe i Nämnden för konsumentprisindex (1998-12-17 möte nr. 200). Det förslag som då förelåg från enhetens sida innebar att ingen specifik prismätning skulle utföras för personaldatorer; vikten skulle däremot omfördelas till personatorer. Nämnden beslutade då att vikten för personaldatorer inte skulle behandlas enligt enhetens förslag. Bland annat fördes det fram att personaldatorer snarare är att betrakta som hyra än ett köp och därigenom borde ingå som en ny produktgrupp. Konsumtionsbeloppet för personaldatorer uppgår till 0,43 miljarder och står för en liten del av den totala undertäckningen.

Beloppet för 09.414 kommunala musikskolan är relativt litet, 0,3 miljarder eller motsvarande 0,18% men förefaller förhållandevis oproblematiskt att inkludera. En anmälningsavgift betalas per termin av eleven och beloppet bedöms vara privat konsumtion.

10.141 Universitetsnivå (högskola), offentlig regi samt högskoleprov är förvisso privat konsumtion men beloppet 0,04 miljarder kronor eller 0,02% är i sammanhanget obetydligt.

Införandet av 12.402 Äldreomsorg har blivit långdraget. KPI-nämnden (2004, protokoll nr 224) har beslutat att barn- och äldreomsorg i princip ska införas i KPI. Barnomsorg är sedan dess införd i KPI, men äldreomsorg kvarstår. KPI-nämnden beslutade vidare (2005-09-15 protokoll nr 227) att en inkomstexogen ansats ska tillämpas vid kommande täckning i KPI av

produkter med inkomstrelaterade taxor (inkomstberoende priser), såsom barnomsorg och äldreomsorg. I det senaste pm:et om undertäckning från år 2008 uppmärksammades äldreomsorg som ett prioriterat område att införa i KPI. Under 2008 var även ett PM uppe på nämndens bord för diskussion om äldreomsorg (möte 236). Det uppdrogs då enheten att återkomma efter mer utredning gjorts, vilket ännu inte gjorts.

12.403 annan omsorg har ett relativt stort konsumtionsbelopp men är inte något som konsumenten i fråga själv betalar. Gruppen består av tre undergrupper som samtliga i någon mån avser betalning för personlig assistent. Betalningen för den personliga assistenten sker här, efter prövning av sociala myndigheter, av landsting och/eller kommun. Det belopp som NR hänför till hushållskonsumtion är det belopp som sociala myndigheter betalar ut till den som beviljats stöd för personlig assistent. Den behövande väljer sedan själv sin personliga assistent och betalar med erhållna medel. NR erhåller uppgifterna från Ekonomistyrningsverket. Beloppet är sålunda i KPI:s mening inte att betrakta som privat konsumtion utan snarare offentlig konsumtion eller en inkomstförstärkning.

I 12.404 individomsorg gäller samma som för 12.403 "Annan" omsorg.

Beloppet för 12.51 livförsäkring avser nettot mellan inbetalda premier och utbetalningar vilket inte skiljer sig från sak- och olycksfallsförsäkringar. I HIKP betraktas livförsäkringar som hushållssparande och påminner till viss del även om FISIM (financial intermediation services indirectly measured) inom bankvärlden. Enheten bedömer detta som ett mindre prioriterat område.

För 12.61 FISIM (Ut- och inlåningstjänster m.m. som finansieras genom räntegapet) finns enligt siffrorna från NR ett belopp på cirka 21 miljarder kronor. Frågan om FISIM har tidigare behandlats i KPI-nämnden (2000-06-07 möte nr. 206). Det konstaterades då att tiden för att inkludera tjänster där priset uttrycks som en andel av transaktionsvärdet inte var mogen. I HIKP är FISIM principiellt uteslutet.

12.62 Finansiella tjänster exklusive övriga provisioner som en del av banktjänster består av 4 undergrupper: banktjänstavgifter, pensionsfondstjänster och kollektiva tjänstepensionsavgifter, växlingsavgifter samt uppläggnings- och förseningsavgift för CSN-lån. Inom detta område täcker KPI i dagsläget banktjänstavgifter där representanttjänster är bankfack, bankkort, Internet-service samt autogiro, medan HIKP även täcker fondavgifter. För att öka täckningen i KPI finns möjligheten att efter principiella övervägningar eventuellt inkludera fondtjänster; något som redan prismäts i HIKP. Möjligheten att eventuellt inkludera växlingsavgifter som i mångt och mycket påminner om FISIM kan också utredas närmre men förefaller inte helt okomplicerat. Frågan om att inkludera valutaväxling och fondavgifter har tidigare varit uppe i KPI-nämnden (2000-06-07 möte nr 206) och det beslutades då att tillsvidare inte inkludera dessa.

I föregående pm om undertäckning uttryckte enheten att 12.703 Mäklartjänster är högt prioriterat för en undersökning om huruvida den skall ingå i KPI. Avsikten var att behandla mäklartjänster noggrannare i ett separat pm och sedan inkludera mäklartjänster i KPI från och med 1 januari 2009, vilket inte har gjorts. Mäklartjänster mäts idag i Tjänsteprisindex. Idag bedömer vi att det bör vara möjligt att inkludera mäklartjänster i KPI men en noggrannare utredning krävs.

Med ovan gjorda kartläggning av skillnaderna mellan KPI och NR kan den inledande tabellen omarbetas till en tabell enligt nedan. Tabellen kan då i betydligt högre grad ses som en specifikation av KPI:s reella undertäckning.

Skillnad mellan NR och KPI	Belopp (miljarder kr)	Andel i ‰
NR, total inhemsk konsumtion bearbetad	1597,58	1000
KPI, summa budgetbelopp	-1527,45	956,10
Undertäckning enligt specifikationen nedan	-70,97	44,43
Tillägg enligt specifikationen nedan	0,84	0,53
Oförklarad skillnad mellan NR och KPI, inkl. tilläggen	0,00	0,00

Specifikation av skillnad mellan NR och KPI	Belopp (miljarder kr)	Andel i ‰
06.301 Patientavgift för sjukhusvård i offentlig och landstingsregi	1,05	0,66
06.302 Patientavgift för sjukhusvård i privat regi	0,55	0,34
07.245 Kapitaldel av bilförmån	8,13	5,09
09.15 Reparation av radio o TV	0,32	0,20
09.413 Personaldatorer (hem PC)	0,43	0,27
09.414 Kommunala musikskolan	0,30	0,19
10.141 Universitetsnivå (högskola), offentlig regi samt högskoleprov	0,04	0,03
12.402 Äldreomsorg	10,89	6,81
12.51 Livförsäkring (pensionsförsäkring)	6,83	4,28
12.61 FISIM	21,08	13,20
12.62 Finansiella tjänster exkl. övriga provisioner som en del av banktjänster	16,50	10,33
12.703 Mäklartjänster	4,86	3,04
Summa	70,97	44,43

Specifikation av tillägg i KPI	Belopp (miljarder kr)	Andel i ‰
Tillägg till 07243 Broavgifter - Trängselskatt, belopp 2012	0,84	0,53

Undertäckningen blir då enligt ovanstående tabell 4,44 procent. De största grupperna är FISIM, del inom finansiella tjänster, äldreomsorg och kapitaldel av bilförmån. Områden som enheten bedömer som prioriterade att inkludera i KPI är främst äldreomsorg och mäklartjänster.

3 Undertäckning enligt HUT

En genomgång av HUT har även gjorts i syfte att undersöka om det finns produkter, som vid inkludering i KPI, står för minst 1‰ av konsumtionsbeloppet i KPI. År 2012 hade HUT ett relativt högt svarsbortfall på 62 procent och bör endast ses som en indikation på undertäckning. Med anledning av det höga svarsbortfallet så används tre års HUT som underlag. Nedan presenteras en beskrivning över två produkter som uppfyller beskrivningen och som i dagsläget inte prismäts i KPI. Någon utredning hurivida de produkter som inte prismäts har samma prisutveckling som övriga produkter inom aktuell Coicop har inte gjorts och därmed vet vi idagsläget inte om det handlar om undertäckning eller urvalsfel.

Utemöbler som är en del av 05.11 Möbler, belysning mm står enligt HUT (medel av år 2008, 2009 samt 2012) för 1,7‰ av de totala utgifterna för konsumenter vilket är i samma storleksordning som bord och fåtöljer. Om utemöbler skulle prismäts i KPI skulle andelen av NR enligt gängse beräkningsprinciper vara 1,2‰. En prismätning borde vara möjlig men med beaktande att det är en säsongprodukt.

Inrikes paketresor är en del av 09.6 Paketresor och står enligt HUT (medel av år 2008, 2009 samt 2012) för 3,8‰ av de totala utgifterna för konsumenter. Motsvarande andel föregående år baserad på HUT för 2007-2009 var 1,9‰. Om inrikes paketresor skulle prismäts i KPI skulle andelen av NR enligt gängse beräkningsprinciper vara 1,4‰. En prismätning borde vara möjlig men bör utredas närmare.

4 Slutsatser

Områden som enheten bedömer som prioriterade att inkludera i KPI, efter en genomgång av konsumenternas utgifter enligt Nationalräkenskaperna, är äldreomsorg och mäklartjänster. En genomgång av Hushållens utgifter indikerar även att undertäckning kan finnas i utemöbler och inrikes paketresor, men då skattningen är osäker behöver de utredas närmare.

5 Källor

Berg, C. Lindblad, H & Nilson, A. (2000). *Bilaga till remissvar Konsumentprisindex, SOU 1999:124*. Sveriges Riksbank.